

DÍTĚ V NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČI

David Cichák

Svoji minulost nemůžeme nikterak změnit, škody, jež jsme utrpěli v dětství, nemůžeme vymazat. To co však udělat můžeme, je nezavírat před svou minulostí a poznatky o minulém dění oči. Jde o nepohodlnou a nepopulární cestu, o které jsme však přesvědčeni, že je to cesta, která nám umožňuje opustit kruté vězení našeho dětství. Většina lidí však dělá pravý opak. O své minulosti nechtějí mluvit, nechtějí ji vidět, snaží se ji popřít, udělat tlustou černou čáru. Mají tendenci zatlačit zážitky do oblasti nevědomí. Ve skutečnosti jsou však svým nevědomím a potlačenými pocity neustále doháněni a konfrontováni ve svém běžném životě. Zkusme si na chvíli představit, jak je obrovská osamělost a opuštěnost, které byly některé děti vystaveny.

Nejpůvodnější potřebou dítěte je, aby bylo od prvopočátku chápáno, akceptováno a respektováno jako to, čím je. To znamená se svými emocemi a jejich vyjadřováním. Někteří autoři zde mluví o tzv. nepodmínečné lásce.

V atmosféře úcty a tolerance vůči pocitům dítěte se pak ve fázi osamostatňování může dítě vzdát symbiózy s matkou a učinit první kroky k získání autonomie. K tomuto je výhodné, aby jeho rodiče sami ve svém dětství vyrůstali v podobném klimatu. Pak umí zprostředkovat pocit důvěry a bezpečí. Rodiče, kterým se toto nedostalo, jsou neuspokojeni a celý život hledají to, co jim jejich rodiče neposkytli.

Dítě má přirozenou schopnost potřeby matky, nebo obou rodičů intuitivně vytušit a uspokojit. Přebírá tedy funkci, která mu byla nevědomě přidělena. Takto si dítě zajišťuje lásku rodičů. V některých rodinách se však musí dítě svých potřeb, jako je například bezpečí, tolerance a úcta vzdát. Totéž platí pro citové reakce na těžká zklamání. Tyto pocity (vztek, žárlivost, hněv, opuštěnost, bezmoc) musí být potlačeny a nesmí být prožívány ani později, např. ani v dospělosti.

Pokud dítě ztratí lásku matky, často bývá jeho reakcí převzetí pocitu zodpovědnosti za tuto situaci na sebe. Kdybych neudělal to a to, tak by maminka neuměla. Při pocitu osamění a ztráty nemá dítě možnosti jako dospělí. Nemá možnost někam zavolat, jít do kina, opít se, vzít si léky. Dítě nemůže ani utéct.

Pokud se u dospělých v terapii vynoří pocity rané opuštěnosti, téměř vždy to bývá spojeno s velkou intenzivní bolestí.

Dítě se pocitům brání pomocí různých obranných mechanismů. Jedním z nich je popření např. v dětských domovech. Často se setkáváme s intelektualizacemi. Některé děti přenášejí krutost, kterou kdysi zakusily, na ostatní a ponechávají si idealizovaný obraz rodičů. Zůstávají pak v podstatě malými a závislými dětmi, dokonce i v pokročilém věku. U těchto dětí se vytváří falešné JÁ.

Pravé JÁ zůstalo v nevědomém, tudíž nedostatečně vyvinutém, stavu jakéhosi vnitřního vězení. V adolescentním věku je poté někdy potřeba pocitu a obsahy držet a „lěčit“ pomocí drog, alkoholu, automatů, případně jiných asociálních záležitostí. Časté bývá sebepoškozování, sebedestruktivní chování, ubližování si, poruchy příjmu potravy atd. Typické jsou pocity až chronické prázdnoty, kterou je potřeba něčím zaplnit.

Dvě extrémní formy vypořádání se s absencí pravého JÁ je pocit grandiozity a pocit depresivní. Přičemž jeden je rubem druhého. V okázalé grandiozitě totiž neustále číhá deprese. Grandiozita je tedy obranou proti depresi a deprese obranou vůči hluboké bolesti nad ztrátou pravého JÁ, způsobenou popíráním skutečnosti. Grandiózní člověk je všude obdivován a tento pocit potřebuje. Vše umí skvěle. Neumí žít sám se sebou. I on sám se obdivuje pro své vlastnosti, vzhled, nadání, úspěchy, výkony. Je to však jen pestré šapitó, kde provazochodec chodí po laně a každou chvíli hrozí zhroucení do propasti. Není nic vlastního, skutečně osobního, co by při „pádu“ poskytlo oporu. Blízko pocitu hrdosti je totiž pocit studu a zklamání. Grandiózní člověk není nikdy skutečně svobodný, jelikož je neustále závislý na obdivu ostatních a tento obdiv je vázán na vlastnosti, funkce a výkony, jež se mohou kdykoli zhroutit.

Deprese je opak grandiozity. Někdy nastupuje, když se grandiozita zhroutila, někdy se grandiozita střídá s depresí. Někdo se snaží udržet si náklonnost a použitelnost rodičů neustálými výkony a depresi se brání tak, že si najde depresivního partnera, o kterého se stará, a tím se jeho vlastní deprese pak ocitá mimo něj. U obou těchto poloh lze pozorovat následující:

- 1) falešné JÁ, jež vedlo ke ztrátě pravého JÁ
- 2) křehkost sebeúcty
- 3) perfekcionismus
- 4) popření pocitů, jimiž se pohrdá
- 5) kořistnické vztahy
- 6) velká úzkost ze ztráty lásky a také velká přizpůsobivost
- 7) odštěpení agrese
- 8) náchylnost k dotčenosti

9) náchylnost k pocitům hanby a viny

10) neklid

Depresi lze chápat jako ztrátu pravého JÁ spočívající v popření vlastních emocí. Toto popírání je následkem strachu ze ztráty lásky v dětství. Existují totiž děti, které nesměly prožívat některé pocity (nespokojenost, vztek, bolest, hlad) a existují i děti, jimž to, že své emoce vyjadřovaly, bylo málo platné.

Erikson mluví o pocitu základního bezpečí, Bowlby o jisté, pevné emoční vazbě, Mahlerová o individuálním a separačním procesu. Vše směřuje k tomu, aby bylo dítěti umožněno nasytit se a postupně se začít separovat. Říkáme, že rodiče by ho měli pustit, ale neupustit. Pokud je ale dítě předčasně „odstaveno“, nutkavě celý život hledá „dobrý prs“, který by tento deficit zaplnil. Millerová říká, že „nemůžeme skutečně milovat, dokud nám je zakázáno vidět pravdu o svých rodičích a vychovatelích, ale i o sobě samých. Můžeme jen předstírat, že milujeme.“

Děti, které se dostávají do pěstounské péče, nezřídka prožily to, o čem jsme zde doposud mluvili. Jejich zranění po opuštění, jejich pocity viny, že nebyly natolik dobré, aby je jejich rodiče neopustili, se nacházejí v různých stupních úzdravy. Jsou děti, jimž matka poskytla v 1. nejdůležitějším roce života pevný základ, skutečnou lásku a ty pak mohou další traumatickou událost zpracovat lépe, než někdo, jehož integrita byla narušená od 1. dne života. Důležitým faktorem při predikci úzdravy je věk dítěte, ve kterém se dostává do náhradní rodiny a délka pobytu v nepodnětném prostředí. Různí autoři shodně udávají jako důležitý mezník 6. měsíc života dítěte, což je vývojová fáze, která je velmi důležitá pro rozvoj vztahu s blízkým člověkem. Je to začátek důležitého období, které trvá přibližně do dvou let. Pokud v tomto období nemá dítě možnost získat potřebnou zkušenost, bude náprava postupně čím dál obtížnější.

Čím dříve se děti, které nevyrostají ve své biologické rodině, dostanou do kreativní náhradní rodiny, tím je dle nás lépe. Dítě je při včasném umístění obvykle schopno vytvořit si s náhradním rodičem bezpečnou, pevnou, jistou vazbu. Pokud se dítě nedostane do takové rodiny včas, můžeme u něj pozorovat obtíže převážně ve vztahové oblasti. Pevnost vztahu je takovými dětmi testována a zkoumána. Pokud jde o děti deprivované, ztrácí se u nich schopnost diferenciací vztahů. Mají povrchní vztahy k lidem, absenci vcítění a přetrvává spíše infantilní egocentrismus. Nerozlišují blízkého člověka od neznámého, projevují přichylnost i ke zcela cizím osobám. V těžkých případech je pro ně obtížné pochopit, že jiní lidé mohou mít i různé názory, pocity a přání, než ony samy. Nedovedou udržet přiměřený kontakt. Díky neschopnosti vcítit se do druhých často nedokáží anticipovat reakce okolí, čímž

se snadno dostanou do nepříjemných sociálních situací. Typická u těchto dětí je neschopnost orientovat se ve vlastních pocitech. Obvykle je dělí jen na dva póly, a to na dobré a špatné. Mnohé z nich bývají emočně ploché, nedůvěřivé, někdy i hostilní a agresivní. Na různé podněty reagují často afektivně, zlostně, podrážděně. Jsou bezradné, nejisté, často zaměřené na vlastní uspokojení. Mnohdy si neví rady ani s nabízeným vztahem od pěstounů a reagují na něj odtažitě, odmítavě a bojácně. Toto výše zmíněné chování jim zmenšuje naděje i na navázání kamarádských a přátelských vztahů a v dospívání se tyto děti často uchylují do prostředí asociálních part, kde je častá absence opravdových vztahů. Chlapci pak mohou v takových společnostech začít soutěžit o místa vůdců, zatímco děvčata obvykle volí strategii přimknutí se k někomu, kdo se o ně postará. V takových případech pak leckdy dochází k různým druhům zneužívání. V dospělosti se obtížně dostávají do kvalitních partnerských vztahů, potažmo často selhávají i v roli rodičovské.

Včasné umístění do rodiny může dětem umožnit vytvoření si jisté vazby na pečující osobu. Důležité je, aby to byla jedna a táž osoba, někdo, kdo unese zátěž tohoto vztahu. Pokud získá dítě tuto korektivní zkušenost, je pak dále disponováno vytvářet i další kvalitní vztahy.

Přinášíme jedno přirovnání D. Winnicota - „Každé dítě potřebuje, aby si její matka všímala, chápala je, brala je vážně a respektovala je. Je odkázáno na to, aby mohlo v prvních týdnech a měsících života matkou beze zbytku disponovat, používat ji a zrcadlit se v ní. Matka hledí na miminko, jež drží v náručí, miminko hledí na tvář matky a nachází v ní samo sebe... za předpokladu, že se matka skutečně dívá na onu jedinečnou, malou a bezmocnou bytost a nikoli na svá vlastní očekávání, úzkosti a plány, které již pro dítě připravuje a promítá si je do něj. V takovém případě nenachází dítě v matčině tváři svůj obraz, nýbrž obraz matčiných potřeb. Ono samo zůstává bez zrcadla a bude ho po celý svůj pozdější život marně hledat.“

NÁHRADNÍ RODIČE A JEJICH SVĚT

Oproti těmto dětem stojí v protikladu dospělí lidé, adoptivní rodiče, či pěstouni, kteří jsou motivováni vzít si tyto opuštěné děti do své péče. Dovolte nám zastavit se nejprve u motivace a podmínkách k rodičovství. Zprvu nebudeme rozlišovat rodičovství biologické a náhradní. Vlastnímu rodičovství obvykle předchází partnerství. Významným pojmem zde je potence. Tak jako existuje tělesná, sexuální potence, schopnost realizovat pohlavní styk, existuje i psychická sexuální potence, totiž schopnost vytvořit bytostný vztah mezi 2 lidmi natolik stabilní a zároveň proměnlivý, aby umožňoval soužití JÁ a TY a MY. Do vztahu totiž vstupují lidé jako 2 individuality, které posléze vytvoří dyadický systém, který umožní následný vznik rodičovství. Schopnost pěstovat živé, pestré a dynamické partnerství je posíleno klíčovou rolí

pro dobrý vývoj dítěte. Tato psychická, vztahová potence je vlastně výměnnou mezi partnery, je schopnost naplňovat prostor, který v dyádě vzniká a kterému se běžně říká MY. Od tělesné sexuální potence se tato vztahová odlišuje mimo jiné tím, že je neměřitelná (nedá se spočítat, jako např. počet pohlavních styků, či orgasmů). Pakliže je v páru obsažena, obvykle není středem zájmu, nelze ji běžnými prostředky zkoumat a můžeme spíše poznat až následky, pokud je jí v partnerství málo, nebo zcela chybí. Obvykle jsou to ženy, které jsou citlivější na úbytek této vztahové potence. V poradnách pak slyšíme o tom, jak si již vlastně spousty let stěžuje na tento nedostatek, ale k uším mužů se tyto informace jakoby nedostávají. Tyto páry mnohdy udávají poruchy komunikace, jako 1. obtíž, která je k nám přivádí. Zatímco tělesná sexuální potence u těchto párů může ještě setrvávat, vztahově se již mohou rozcházet. Nemají schopnost vyplnit prostor, který mezi sebou mají, nemají schopnost, aby se živě vyprávělo, spoluprožívalo a aby byla mezi mužem a ženou vztahová intimita. Situace se nadále komplikuje poté, co začne upadat zájem jednoho o druhého, o tělesné soužití. Snížená sexuální apetence začne být zdrojem polarizace páru. Pak přichází návštěvy sexuologických oddělení, kde páry vyžadují léky, či techniky, které by znovu nastartovaly tělesnou potenci. Oba v páru strádají, obvykle však každý v jiné rovině. Žena je ta, kterou absence nefyzické nesexuální blízkosti žene od muže spíše pryč a její sexuální apetit se ve vztahu spontánně ztrácí. Muž naopak cítí nepřijetí v oblasti tělesné, cítí se odstrkovaný a nesaturovaný. Což ale opět spíše podporuje tou dobou již rozevírající se nůžky partnerské krize, která mnohdy končí vstupem 3. osoby do skomírajícího partnerství.

Pokud je v páru vedle tělesné i dostatek potence vztahové, je systém připraven na vznik rodičovství. Zralé tvary a sexuální chování ženy nutí muže, aby se pozastavil a synchronizoval se s ní. Žena vychází tělesně muži vstříc a její touha bývá mnohem zřetelnější a dříve než u muže spojená s očekáváním mateřství. Ačkoli u mužů je obvykle opačné (muže svádí ke vztahu ženino tělo), tak poté, co dojde k výše zmíněné synchronizaci, tak už je jedno, co bylo dřív. Oba motivy se zacyklí (vztah a tělo) a ve vzájemné pozitivní vazbě se příznivě posilují. Smutné jsou případy párů, které uvízly v několikaletém vztahu, do kterého se plíživě dostala jakási stagnace. Lidově se tomuto říká „přechozený vztah“.

Jinou podobu dysfunkce vztahu lze někdy vysledovat i ve sterilitě. Pár o budoucnosti a dětech má pouze mlhavou, obecnou představu, mnohdy si dítě ani nedovedou představit. Celou situaci pak ještě komplikuje tlak okolí, který pár „nutí“ k založení rodiny, mnohdy pod různě sofistikovanými výhrůzkami. Pokud se takový pár dostane do terapie, často se dostávají na zřetel otázky směřující k počátkům jejich partnerství, za jakých okolností jejich vztah vlastně začal. Zajímáme se o jejich motivaci k vzájemnému soužití, o „smlouvy“, které spolu na

začátku vztahu uzavřeli. Důležitým bodem je dle nás i revize toho, jestli žena v páru zastává a reprezentuje roli ženskou a muž je nominován do role mužské.

Přidržíme se ještě malou chvíli u rodičovství biologického. Pokud se muži a ženě podaří počít dítě, pak se vedle jejich partnerského vztahu zároveň zrodí i rodičovství. Muž již není jen mužem a žena pouze ženou, ale stávají se otcem a matkou. Jejich vztah, který byl zpočátku vztahem získaným, se stává zároveň i vztahem vrozeným. Oproti tomu, když do rodiny přijde dítě, které není biologicky vlastní, jde vždy o vztah získaný. Rodičovství, které příchodem dítěte vznikne, není rodičovstvím biologickým, ale rodičovstvím psychologickým.

Daleko zajímavější nám připadá otázka motivace pro náhradní rodičovství. Nedobrovolná bezdětnost může být značnou životní zátěží, spojená mnohdy s pocity selhání v základním reprodukčním úkolu v našem životě. Nutno podotknout, že tato zátěž bývá obvykle pro ženy větší, než pro muže. Objevují se pocity zklamání, nedostatečnosti a potřeba mít dítě může být natolik silná, že pár přistoupí k rozhodnutí si nějaké dítě adoptovat, nebo si jej vzít do pěstounské péče. Lidé, kteří nemají a nemohou mít vlastní děti, jsou tímto faktem ovlivněni a jejich postoj k přijatému dítěti je jiný, než v případě pěstounů, kteří již své vlastní dítě mají. Nejde zde jen o rodičovskou zkušenost, ale i o míru naplnění jejich vlastních potřeb.

Zatímco adoptivní rodiče obvykle chtějí získat dítě, které by zaujalo postavení jejich vlastního potomka (což může být spojeno s určitými riziky), u pěstounů mohou být důvody – motivy k přijetí cizího dítěte jiné. Může to být snaha přijmout do rodiny dítě, které ještě nemají (máme 2 holky a chtěli jsme ještě kluka). Někdy chtějí umožnit svým dětem sourozenecký vztah. Obvykle mluví o své touze pomoci dítěti, které nemá žádné rodinné zázemí. Představy pěstounů, kteří již mají své biologické dítě, nebo více dětí v pěstounské péči, bývají většinou reálnější, než představy budoucích adoptivních rodičů. Přesto i oni bývají někdy zaskočeni a jsou často nuceni si své předpoklady a iluze poopravit. V praxi se nám bohužel do ordinací dostávají i pěstouni, kteří se rozhodli jim svěřené dítě vrátit zpět do dětského domova. Neunesli nadměrnou zátěž, kterou dítě do jejich rodiny přineslo. Zde vidíme právě velká rizika chatrné či nedostatečně reflektované motivace k přijetí dítěte. Stojíme si za tím, že motivace obou pěstounů by měla být podrobena důkladné analýze. Pokud jsme v první části mluvili o tom, že pravdivý náhled na svou minulost může pomoci dítěti najít cestu k pravému JÁ, pak u pěstounů je tomu obdobně. Máme za to, že pravdivý, nepovrchní náhled na svou vlastní minulost, na své dětství, svou rodinu pomůže pojmenovat skutečné motivy, které nás vedou ke kroku přijmout cizí dítě. Mezi tyto skryté motivace řadíme např. to, že chci dokázat svým rodičům, že budu lepší, než byli oni, případně, že potvrdím svou hodnotu, jako člověka takovýmto záslužným činem. Někdy jsme svědky až jakýchsi soutěží o to, kdo bude mít

v péči více dětí, kdo je lepší náhradní rodič. Někdy se zase setkáváme až se sebezničující touhou obětovat se pro někoho jiného, dát svůj život ve prospěch dítěte v náhradní rodině.

Když jsme se snažili stanovit definici dobrého pěstouna, nebo adoptivního rodiče, dospěli jsme nakonec k poměrně jednoduché větě. Měl by to být člověk, který má zpracované téma nechtěné bezdětnosti (u adoptivních rodičů), má relativně dobrý zralý partnerský vztah a má vypořádanou minulost se svou vlastní rodinou. Věta je to poměrně jednoduchá, avšak splnit její obsah by bylo pro mnohé z nás aktuálně neuskutečnitelné. Jsme přesvědčeni, že být dobrým náhradním rodičem vyžaduje velkou práci na sobě samém. Jsme zastánci toho, že nedílnou součástí této práce je zasvětit do svého uvažování a plánů i své původní rodiny. Příchodem dítěte do rodiny se totiž pozmění celý rodinný systém. Mluvili jsme o tom, že se zrodí rodičovství. Ale nezrodí se jen to. Zároveň s ním se náhle na scénu dostávají i role babiček a dědů, role prarodičů. Pokud je tato role obsazena již z doby minulé (např. narozením vlastního vnoučete), pak je situace jednodušší. Jestliže se však stane, že prarodiče odmítají přivzít do systému další vnouče, začíná to v celém – byť dosud dobře fungujícím soukolí, skřípat. Rodiče se dostávají do sporu s prarodiči, který mnohdy končí tím, že se obě generace oddělí a o prarodiče přijde nejen dítě v NRP, ale i dítě vlastní. Poměrně rezolutně razíme názor, že pokud není otázka náhradního rodičovství prarodiči přijata, je třeba znovu pohlédnout na uznání dospělosti budoucích náhradních rodičů ze strany jejich původních rodin. Hovoříme pak o tzv. nedokončené separaci. Neuznání dospělosti ze strany původních rodičů znamená neumožnění nakládat se svým životem dle svého nejlepšího úmyslu. Pokud situace skončí v nezralé, pubertální poloze (nebudu se s nikým radit, je to můj život a můžu si dělat, co chci) nepovažujeme to za šťastné vzhledem k budoucnosti náhradního dítěte.

SPOJENÍ OBOU TĚCHTO SVĚTŮ

Pojďme se v této třetí třetině podívat na úskalí, která se objevují při setkání těchto dvou světů. Světa dítěte, které nevyrůstá ve své biologické rodině a světa náhradního rodiče. Je třeba si uvědomit, že náhradní rodičovství nastupuje na rozdíl od biologického velmi rychle, z části nečekaně, bez fyziologické přípravy. Dítě jednoho dne přijde do rodiny a je potřeba, aby se členové rodiny na tento příchod co nejlépe adaptovali. Proces adaptace i v biologické rodině probíhá kontinuálně s tím, jak se zvětšuje velikost plodu v břiše matky a s obtížemi, které se projevují. Objevují se i negativní pocity vůči plodu a to dokonce i tehdy, když se matka na dítě těší.

Náhradní rodiče nezažívají tento proces společného prožívání těhotenství, které je omezeno určitou dobou. Naopak procházejí relativně dlouhým obdobím, které nemají možnost ovlivnit,

kdy čekají na telefon, který jim oznámí existenci jim vybraného dítěte, „jejich dítěte“. Nemají mnoho času se na situaci patřičně vyladit. Tato do jisté míry stresová chvíle může přinášet nejen spousty praktických změn, ale i pocit nejistoty a v neposlední řadě je též zkouškou pevnosti partnerského vztahu. Vše je náhle nové, nezvyklé, plné pokusů a omylů. Je zcela přirozené, že velká část pěstounů má o „svém“ novém dítěti dopředu nějaké představy. Podobné představy mají i matky v biologických rodinách, kdy se zhruba mezi 12. a 15. týdnem těhotenství tvoří v hlavě matky obraz o dítěti. V biologickém těhotenství je možné svůj obraz o dítěti do jisté míry korigovat dle snímků ultrazvuku. V pěstounství nic takového není možné. Náhradní rodiče mohou mít představy, jejichž naplnění by uspokojilo jejich přání a potřeby, ale ty vždy nemusí odpovídat možnostem dítěte. Vzhledem k předchozí frustraci se lehko může stát, že ve vztahu vyrazí tempem sprintera, zatímco se vlastně vydávají na trať maratonu. Spousty náhradních rodičů má tendenci přijatému dítěti kompenzovat to, o co v životě již přišlo. Mají tendenci ho zahrnout nejen láskou a podněty, ale i jídlem, věcmi, hračkami atd.

Lehko se může stát, že se nezdaří plynulá synchronizace obou světů (světa dětí a rodičů). Zatímco rodič je natěšen, pln odhodlání a elánu, dítě může být zakřiknuté, opatrné, stažené a nespolupracující. Rodiče mnohdy přes své nadšení nemají patřičnou citlivost k potřebám a tempu dítěte. Výsledkem pak může být nejisté a zčásti rozpačité prožívání jejich vztahu. Pěstouni se musí nejprve s dítětem sžít, porozumět mu, vnímat signály, které jim poskytuje a naučit se s nimi zacházet. Svá negativní prožívání a pocity by měli přijmout jako přirozenou součást procesu synchronizace. Žádné (ani biologické) rodičovství se totiž neobejde bez občasných obtíží, nejistot a stavu vyčerpanosti. To že se náhradním rodičům toto děje ještě vůbec nesvědčí o jejich selhání. Tabuizace pocitů nespokojenosti a nejistoty k pozitivnímu řešení nevede. Jde spíše o to, že je potřeba začít uvažovat nad změnou chování či korigovat své dosavadní představy a to nejen o dítěti, ale i o sobě. Je třeba na tomto místě zdůraznit, že jistá míra pochybování o tom, jaký jsem rodič, je přirozená a můžeme říci, že je i známkou zdravé osobnosti.

V části věnované partnerství jsme mluvili o tom, že schopnost pěstovat živé, pestré a dynamické partnerství je důležitým základem pro dobrý vývoj dítěte. Právě v okamžicích, kdy se začíná povážlivě kývat pocit vlastní kompetence k náhradnímu (ale i biologickému) rodičovství, je více než prospěšné moci se spolehnout na zdravý partnerský vztah. Moci se obrátit o podporu ke svému partnerovi, moci si dovolit složit své pocity nejistoty, úzkosti a zklamání do společného prostoru partnerství. To je okamžik, který může podpořit pochybujícího a zpevnit odhodlání pokračovat v nastoupené cestě. Na druhou stranu je dobře

fungující partnerský vztah jakousi psychickou výživou pro svět dětí. Děti mají zažívat pocit bezpečí a otevřené atmosféry, kde se nemusí obávat prožívat své pocity. Kreativní partnerství vytváří klima, ve kterém může osobnost dítěte rozkvétat, případně ve kterém je možné z části rehabilitovat i zranění, které dítě utřžilo v předchozích fázích života. Někdy mají náhradní rodiče nadměrnou potřebu své děti chránit. Nemyslíme tím v tomto případě ochranu proti svodům a nebezpečím reálného světa. Máme na mysli ochranu proti jejich vlastní minulosti. Shledáváme někdy až úzkostnou snahu o zamezení vstupu do kontaktu s vlastní minulostí dítěte. Naštěstí již nevidáme případy utajovaných osvojení, kdy se adoptivní rodiče s dítětem přestěhovali na druhý konec republiky ve snaze nekonfrontovat dítě s krutou minulostí. Máme za to, že nemožnost konfrontování se se svou minulostí pomáhá vytvářet pouze falešné JÁ tak, jak jsme o tom mluvili v úvodu našeho příspěvku. Znemožňuje to vytvoření identity dítěte, tedy pravdivé zodpovězení si na otázku – kdo jsem, odkud přicházím a kam patřím. Pouze pravda a láska jsou dle nás instancemi, které by mohly nápomoci k utváření pravdivého JÁ. Jsme zastánci pravdivých příběhů, přičemž za samozřejmost považujeme přizpůsobení jazyka věku dítěte.

Kloníme se k názoru, že ve velkém procentu případů stojí za zamezením dítěti kontaktu se svou minulostí spíše nějaká osobní obava pěstounů, nebo adoptivních rodičů. Adoptivní rodiče mají obvykle strach z rodičů biologických. Někdy to působí až dojmem, že jim přisuzují až nějaké nadpřirozené schopnosti. Vypadá to, že biologickému rodiči stačí pouze jedna věta, či gesto a dítě „zahodí“ x let života v náhradní rodině a vrátí se k biologickým rodičům. Už v našich přípravách radíme budoucím náhradním rodičům mluvit s dětmi o jejich minulosti. Vedeme je k tomu, aby se nebáli zastavovat se i u témat vážných, těžkých, které u nich samotných vzbuzují obavy. Vedeme je k otevírání i jejich vlastních témat, k rozhovorům s partnerem o motivaci a přesvědčení k adopci, či pěstounství.

Jsme si vědomi toho, že jak osvojení, tak pěstounská péče jsou těžké úkoly, které když se podaří zvládnout, tak mohou doslova zachránit život dětem, které neměli to štěstí vyrůstat ve vlastní dobré rodině. Osobně mnohdy smekáme před odvahou, kterou mnohé náhradní rodiny prokazují při hledání pravého JÁ.

Použitá literatura:

Millerová, A.: Děťství je drama. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001

Trapková, L., Chvála, V. : Rodinná terapie psychosomatických poruch. Portál, Praha 2016